

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Військові дії в Україні мають значний вплив на інноваційне середовище країни. У глобальному рейтингу інновацій Україна із 49 місця, у 2021 р., перемістилась на 57 позицію, у 2022 р. Це обумовлено наступними факторами, зокрема: війна призвела до значних економічних викликів: до зниження рівня інвестицій, збільшення невизначення та ризику для бізнесу; зниження внутрішнього попиту на продукцію; значна кількість технічних експертів та інноваційних підприємців залишили країну під час конфлікту; економічні складнощі знизили доступність фінансування для інноваційних проектів в Україні; збільшилось боргове навантаження країни; змінились пріоритети державного фінансування.

Інновації можуть стати ключовим фактором відновлення економіки України після війни. Саме розвиток нових технологій, продуктів та послуг допоможе підприємствам збільшити продуктивність та підвищити конкурентоспроможність, що в свою чергу призведе до зростання виробництва та підвищення рівня життя населення. Інноваційна діяльність могла б стати стимулом для розвитку підприємництва та залучення інвестицій до України. Нові технології та продукти привертатимуть увагу іноземних інвесторів та стануть чинником залучення нових інвестицій до економіки країни. Інноваційні проекти можуть стати інструментом укріплення економічної безпеки України. Розвиток нових технологій та продуктів зменшить залежність від імпорту та збільшить обсяги експорту, що позитивно вплине на торговельний баланс країни.

Стати чинником сприяння розвитку інноваційних підприємств та збільшення їх ефективності може саме державна підтримка інноваційної діяльності. Відповідна державна політика допоможе підвищити рівень кваліфікації фахівців, забезпечить фінансування інноваційних проектів, а також створить сприятливі умови для впровадження нових технологій та продуктів. Розвиток інноваційної діяльності може стати інструментом укріплення співпраці з іншими країнами та входу України до глобальної інноваційної спільноти. Участь у міжнародних інноваційних програмах, проектах та конференціях сприятиме обміну досвідом та технологіями між країнами, а також залученню іноземних інвесторів до України.

У 2015 р. Україна стала асоційованим членом Рамкової програми ЄС «Горизонт 2020» з фінансування науки та інновацій із загальним бюджетом близько 80 млрд. євро, що була розрахована на 2014–2020 рр. Це членство надало українським учасникам рівноправний статус з їхніми європейськими

партнерами, як наслідок, питома вага коштів за рахунок іноземних інвесторів зросла практично вдвічі. Такі тенденції свідчать про доцільність продовження співпраці з ЄС в цьому напрямі, хоча водночас це закладає передумови до подальшого «відпливу мізків» на користь більш економічно розвинених країн.

У стимулюванні інноваційної діяльності показовим є досвід економічно розвинених країн, окремі аспекти якого можуть бути корисними в Україні. Практично всі зарубіжні країни мають у своєму арсеналі форми та інструменти регулювання інноваційної діяльності, що поєднують комплекс методів прямого (розвиток державного сектору, бюджетне фінансування) та непрямого (грошово-кредитна, фінансова політика тощо) державного регулювання.

Можна виділити такі інструменти розвинених країн, що можуть бути імплементовані в Україні:

- компенсування витрат на розроблення та просування інноваційних технологій, товарів та послуг;
- податкові канікули, скасування сплати по податкам на землю та нерухомість для венчурних фірм;
- підвищення державних видатків на науку та перегляд тарифної сітки оплати праці наукових працівників;
- надання грантів на підтримку зв'язків науки з промисловістю для реалізації інноваційних проєктів;
- виключення частини витрат на НДДКР із суми оподаткованого доходу;
- ратифікація угод з іншими країнами щодо створення спільних наукових проєктів, програм академічної та наукової мобільності, долучення до навчальних онлайн-платформ (Grid-проєктів);
- розроблення та забезпечення фінансування регіональних, місцевих інноваційних програм та окремих інноваційних проєктів;
- впровадження прискореної амортизації;
- відтермінування виплати податку на додану вартість та на прибуток, скасування податку на додану вартість під час закупівлі обладнання для інноваційних центрів (технопарків);
- створення умов для усунення суперечностей між незатребуваністю науки та необхідністю оновлення технічної бази всіх галузей господарства.

Зазначені форми та економіко-правові інструменти, хоч і не є вичерпними, дадуть змогу подолати наявні бар'єри та активізувати інноваційну діяльність в Україні.